

Dr. M. van Staveren.

Nog een en ander over Mr. Johannes Basius.

Dr. M. van Staveren.

Met een weemoedig gevoel zet ik mij neer om een kort woord te schrijven tot nagedachtenis van den waardigen man, wiens laatste studie, als een vervolg op wat hij vroeger over Basius in dit tijdschrift schreef, thans wordt opgenomen.

Dr. Magthildus van Staveren stierf 23 Juli 1900 te Leeuwarden, waar hij, nadat hij zijn emeritaat als predikant 1 Augustus 1881 genomen had, was blijven wonen.

Geboren 22 October 1815 te Delfshaven, genoot hij aldaar zijne eerste opleiding.

Hij studeerde te Groningen, waar hij bij zijn bloedverwant, Professor L. G. Pareau, woonde.

Den 8 Februari 1837 werd hem, toenmaals candidaat in de Theologie te Groningen, door de Leidsche Academie een eervolle vermelding toegekend bij de beantwoording van een uitlegkundige prijsvraag.

In het daarop volgende jaar werd hij te Groningen be kroond na de beantwoording van een kerkhistorische vraag.

Den 24 Juni 1839 promoveerde hij te Groningen tot Doctor in de Theologie, magna cum laude, met een dissertatie de Evangelii natura.

In 1841 werd hij predikant te Kedichem, vervolgens in 1847 te Leeuwarden in de plaats van Ds. S. Crommelin.

In 1854 bedankte hij voor eene beroeping naar Amsterdam, en eens stond hij op de nominatie om hoogleraar te Groningen te worden.

Hij was getrouwd met Mejuffrouw J. Albarda.

Wat van Staveren als hoogst bekwaam theoloog ge-

werkt en geschreven heeft verdient elders te worden medegedeeld. 1) De aard van dit tijdschrift laat dit niet toe. Hier zij slechts vermeld, wat hij voor het Friesch Genootschap en in het algemeen voor de wetenschap deed.

Voor historische studie had hij èn groote voorliefde èn vaardigheid. Hij toonde dat reeds in zijne te Groningen bekroonde verhandeling en in het historische gedeelte zijner dissertatie. Later bewees hij dat door in het Christelijk Album op populaire wijze den aard te schilderen van de verschillende perioden, die de Christelijke Kerk doorleefde. Maar vooral kwam dat aan den dag in wat hij leverde in „de Vrije Fries.”

Zijne in 1881 in genoemd tijdschrift geplaatste verhandeling „Van Haaften versus Engerna”, is een prachtige bijdrage tot de geschiedenis van het ontstaan der Oud-Catholieke gemeente van de Bisschoppelijke Klerozie te Leeuwarden, en wijst niet alleen op duidelijke en eigenaardige manier uit de door Van Haaften en Engerna geschrevene brieven aan, hoe fel en bitter tusschen den seculieren en regulieren geestelijke te Leeuwarden gestreden werd, maar ook wat eigenlijk de oorzaak van dien strijd was, het Jansenisme aan de eene zijde en het Jesuitisme aan de andere. Hij ontwikkelt daarbij tevens den eigenaardigen toestand der R. Cath. Kerk in dien tijd in ons Vaderland, en, na de Hervorming, in Friesland.

Niet minder belangrijk is het tweede der bovenbedoelde stukken, namelijk „Bijdrage tot de levensgeschiedenis van Mr. Johannes Basius”, Vr. Fr. XVIII 1892, waarvan het vervolg nu in deze aflevering wordt opgenomen. V. St. heeft dit stuk met kennelijken eerbied voor dien ouden Leeuwarder geschreven. Hij heeft zich moeite noch kosten gespaard, om de levensbijzonderheden en werkzaamheid

1) Dit is gedaan in „Geloof en Vrijheid” van 1901.

van Basius op te sporen, en de bronnen te raadplegen. Zoowel wat de geboorte, jeugd en eerste opvoeding van dien merkwaardigen man betreft, als wat zijne academische studien tot zijn terugkomst en verblijf als advocaat te Leeuwarden, zijn leven in ballingschap als ijverig medehelper van Willem van Oranje bij diens ondernemingen tot 1572, en zijn terugkomst in het Vaderland, zijn wonen te Delft als raadsman des Prinsen en na diens afsterven van zijne familie, tot zijn dood in 1596, aangaat, heeft V. St. een merkwaardig aantal bijzonderheden bijeengebracht, die, al blijft er hier en daar nog wel iets raadselachtigs over, ons een zóó volledig overzicht van 's mans leven en werkzaamheid geven, als men nergens elders vinden zal. Hij heeft daarvoor den dank van ons en van het nageslacht verdiend.

De nobele en bekwame Van Staveren hield bij voorkeur van arbeid in de stilte. Hij werkte steeds, maar het heeft niet zelden moeite gekost hem te bewegen van zijnen arbeid iets in het licht te geven. Hij had een afkeer van geroep op straat. Maar die hem kenden, wisten zijne geleerdheid te waardeeren en zijne groote bereidwilligheid om der wetenschap diensten te bewijzen aan te wenden. Zoo vervaardigde hij den Catalogus van de Hebreeuwsche boekwerken, aanwezig in de Provinciale Bibliotheek van Friesland, en herzag dien later nog. Zie System. Cat. I, voorrede bl. VI. En toen de Catalogus van de Bumabibliotheek gedrukt werd, was het wederom Van Staveren, die met Dr. T. Halbertsma, Hoogleraar te Groningen, het lastige werk der correctie op zich nam. Zie Catalogus Voorbericht bl. X.

Met zijn heengaan verloren de stad en provincie zijner inwoning een der bekwaamste mannen, en zijne vrienden eenen zeer trouwen en oprechten vriend.

G. H. v. BORSSUM WAALKES.

UTRECHT, 22 Aug. 1901.